

Ieder shanty koor heeft visliederen op zijn repertoire staan.

Van meestampers tot dijenkletsers

Vissen op muziek

Een stem schalt over het water. Hoewel ongeschoold, heeft de zanger duidelijk plezier in zijn vertolking van een lied waarin de visvangst wordt geprezen. Het geluid draagt ver - tot in de uithoeken van de visstek is het loflied op de haring te horen: *'k Heb haring, nieuwe haring vet, heb haring, lekk're haring, oh wat een pret.*

Het lied is een van de vele honderden die in de loop der eeuwen zijn gecomponeerd. Vaak zijn de liederen nieuwe teksten op oude melodieën, aangepast aan de gelegenheid of aan de plaats. Elk vissersdorp heeft zijn eigen tekst en de haring van Maassluis, Marken, Vlissingen, Scheveningen en vele andere plaatsen in Nederland zijn allemaal de beste. De Nederlandse liederenbank (www.liederenbank.nl)

heeft al die plaatsgebonden liedjes opgeslagen. De gezongen gedichten over vissen en het zware leven van de vissers, zijn nog steeds populair.

Vissport

Er is vrijwel geen zichzelf respecterend dorp met een aanleghaven zonder shanty-koor dat ook visliederen op zijn repertoire heeft staan. Bij populaire tekstdichters zoals de betreude

TEKST:

Frans Collignon

ILLUSTRATIES:

ANP, archief en Stephan William Robinson

Willem Wilmink, zijn liederen over vissen eveneens in trek. Hij schreef in 1988 een sarcastisch lied over de rust die de vissport zou moeten geven:

*Ja, vissen is ontzettend goed
Voor iemand die relaxen moet.
Het vissen brengt een mens tot rust,
Ook als hij zelf geen vissen lust.*

In zijn lied lukt dat de visser niet:

*Ik schreeuwde: 'Oom! We hebben beet!'
De vis, geschrokken van mijn kreet,
Ging aan de haal, ons net bleef leeg
En oom z'n bloeddruk steeg en steeg.*

Vrolijker is het lied van Leen Jongewaard, zoon van een visboer, en Piet Römer uit 't Schaep met de 5 Pooten:

*Voor mijn part word ik arm,
heb ik het nooit meer warm,
Voor mijn part moet ik verder leven
zonder blindedarm.
Maar er is een ding wat ik nooit
zou willen missen,
En dat is vissen.*

Schalkse liederen

Vooral vroeger waren de liedjes over het vissen nogal expliciet, zoals het beroemde *Die Forelle* van Franz Schubert. Hij gebruikte de tekst van bijna-naamgenoot Christian Friedrich Daniel Schubart, die het veertig jaar eerder had geschreven. In het vierde, en laatste couplet van Schubarts tekst worden jonge vrouwen nadrukkelijk gewaarschuwd voor mannelijke vissers met hun haakjes aan een stok. In het lied van Schubert is dat deel niet overgenomen. Sommigen menen dat

Schubert nooit het vierde couplet heeft gezien, terwijl anderen zeggen dat hij die moralistische toon niet passend vond. We kunnen het hem niet meer vragen, maar we weten wel dat hij zijn compositie zo vormgaf dat het vierde couplet er niet stiekem achteraan kon worden gezongen.

Dat meisjes moeten uitkijken voor wellustige mannen met een hengelstok is vaak het onderwerp van een lied. Daarbij is de hengelstok bijna altijd een verwijzing naar het geslachtsapparaat van de visman. Heel duidelijk komt dat naar voren in *Het loze vissertje* dat omstreeks 1650 werd opgetekend. De betekenis van *loos* ligt hier ergens tussen sluw en schalks in:

*Des winters als het regent,
Dan zijn die paedtjes diep, ja diep,
Dan komt dat loose Vissertje
Vissen al inne dat riet,
Met zijne rijsstock, met zijne strijckstock,
Met zijne lapsack, met zijne knapsack,
Met zijne leere, van dirre dom deere,
Met zijn leere Laersjes aen.*

De laatste vier regels zijn het refrein. De *rijsstok* is de stok waarmee het

kruit in een geweer wordt aangestampt en dat stampen bracht kennelijk de fantasie op hol. In combinatie met een van de zakken (een lapzak is gevuld met drinken en een knapzak met eten) is niet veel fantasie nodig om er een obscene beeld bij te krijgen. Het loze vissertje gaat met stok en zak naar een molenarinetje waar hij niet zomaar voorbij kan gaan. In de middeleeuwen werd een molenarin gezien als een mannenverslindster. Stok en zak komen dan goed van pas. Het lied is de afgelopen eeuwen in vele vormen opgeschreven. In België haalde het in de uitvoering van Petra de Steur eind vorige eeuw zelfs nog de top-tien.

Van alle tijden

Erotische visliederen zijn van alle tijden. Tweehonderd jaar na het vorige gedicht werd *Het verliefde Antje en de paling visser* geschreven onder de zinspreuk:

*Meisjes als gy goed wil smullen,
Wilt dan uw maag met Paling vullen.'*

De tekst laat al heel snel weinig te raden over:

*Nu wil ik met mijn lust en zin,
Eens na mijn lieve Ant gaan zien,
En horen of dat zoms mijn min,
Haar hulpe aan kan biën;
Zy is verliefd, en houd o ja,
Veel van mijne tralala,
En ziet zy hem dan voor en na,
Zingt zy 't hopsasa.*

*Wanneer ik soms eens voor plezier,
Met myn hengeltje tuig en snaar,
In de vyvertjes van vertier,
Gaan visschen word zy raar
En roept: slaat toe mijn lieve Fris!
Ge hebt beet, ha ha ha,
Een vette paling wat een vangst is,
Lekker hopsasa.*

Het lied gaat nog enkele coupletten door, maar de toon is gezet. ■

Het verliefde Antje

In het programma 't Schaep met de 5 Pooten zongen Leen Jongewaard en Piet Römer het beroemde lied 'Er is een ding want ik nooit zou willen missen en dat is vissen'.